

ကညီဂွံဝီခွဲးယာ်ကရူာ်
မာ်နီၣ်မာ်ယါတၢ်မာ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယာ်လၢကီၢ်ပယီၤမိခိၣ်ဒုသဝီပုၤ

တၢ်ကစီၣ်အဖုၣ်

လါမးရှး ၂၆သီ, ၂၀၁၉ နံၣ်/ KHRG လံာ်ကတြၢ်နီၣ်ဂံၢ်-19-3-NB1

“အဝဲမၤတရီၢ်တပါယၤဝံၤမးပျၢ်ကွံာ်ယၤလီၤ”
သွံၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယွဲလၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးဖဲ ၂၀၁၉နံၣ်

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤဖဲ လါနီၣ်ဝုဘၣ် ၂၅သီ, ၂၀၁၉ နံၣ်, ဇွဲၣ်လိကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤဟံၤဖျါဝဲ ကမုၢ်ဒုသဝီပယီၤအကယၤတဖၣ်လဲၤထီၣ်ဝဲ တၢ်ဟူးဂဲၤတြီၢ်ဆၢသွံၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယွဲလၢ ၁၆သီ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအမူးလၢ ကညီပိာ်မုၢ်ကရၢရဲၣ်ကျဲၤမၤဝဲန့ၣ်လီၤ. သဒၢမုၢ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤအီၤဆူပုၤဟဲထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအမူးတဖၣ်အလီၤန့ၣ် တၢ်ကွဲးလီၤဝဲတၢ်ကိးသတြီၢ်အံၤ “ပတုၣ်ကွံာ်သွံၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးအခဲအံၤ. ဟံးထီၣ်မူဒါတဘျီယီၤ ဖဲနထံၣ်တၢ်မၤတရီၢ်တပါယၤထီၣ်ဒါပိာ်မုၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. သူနတၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢနကဒိသဒၢကဟုကယာ်တၢ်အဂီၢ်တက့ၢ်. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

ဖဲ ၂၀၁၉ နံၣ်အတီၢ်ပူၤကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကရၢၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်လံာ်တၢ်ကစီၣ် ၂၆ ခါလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ လၢအဟံၣ်ဖျါဝဲ သ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါတၢ်မၤပယွဲတၢ်ကဲထီၣ်သးအဂ့ၢ် ၁၁ ခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးတဖၣ်အကျါပၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်ဖီၣ်ဆူၣ်မၤတရီၤတပါပိာ်မ့ၢ်လၢအခိၣ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါတထီၣ်ဘးတဂၤအဂ့ၢ် (၁) ခါ, တၢ်မၤတမ့ၢ်တလၢထီၣ်ဒါသ့ၣ် ထံးမ့ၢ်ခွါအဂ့ၢ် (၁) ခါ, တၢ်ဖီၣ်ဆူၣ်မၤတရီၤတပါဖိသ့ၣ်အဂ့ၢ် (၅) ခါ, တၢ်ဂဲၤလိာ်ဖီၣ်ဆူၣ်တၢ်အဂ့ၢ် (၁) ခါဒီးတၢ်ဂ့ၢ် အဂၤ (၁) ခါလၢအမ့ၢ် တၢ်မၤတကြၢးတဘၣ်လၢတၢ်တယၢ်အီၤလၢ အကဲထီၣ်တၢ်မၤပယွဲသ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါသ့ၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ် လီၤ.

ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျါၣ်ဆူၣ်ချ့ကရၢ (WHO) ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲသ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါတၢ်မၤပယွဲအခီပညီၣ်အံၤ “တၢ်မၤလၢ အထီၣ်ဒါသ့ၣ် ထံးမ့ၢ်ခွါတမံၤလၢလၢ, တၢ်ဂဲၤလိာ်မၤပယွဲသ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါ, တၢ်ကတိၤတရီၤတပါဘၣ်ပးသ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါ လၢအမၤတံာ် တၢ်ပုၤအသး, မ့တမ့ၢ်တၢ်မၤကၤပုၤကညီၣ် ဒီးတၢ်ပံးစုန့ၣ်ကျဲပုၤလၢကမၤပယွဲသ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါထီၣ်ဒါ ပုၤတဂၤကၤအမ့ၢ် ခွါန့ၣ်ဆၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢမၤကမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ်န့ၣ်အတၢ်ရဲလိာ်ဘၣ်ထွဲဒီး ပုၤတူၢ်ဘၣ်မ့ၢ်အိၣ် နီၣ်လဲၣ်နီၣ်လဲၣ်ဂ့ၢ်, ဒီးတၢ်မၤပယွဲအံၤမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ် ဟံၣ်ပုၤယီၤပုၤမ့ၢ်ဂ့ၢ် တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလိာ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်ဒီးလၢတၢ်လိာ်တပူၤလၢလၢမ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ် တၢ်ပာ် ပနီၣ်အီၤလၢအမ့ၢ် သ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါတၢ်မၤပယွဲန့ၣ်လီၤ.” တၢ်မၤပယွဲအံၤကဲထီၣ်သးသ့ၣ်လၢကျဲအဘိဘိ ခိဖျါတၢ်ဖီၣ် ဆူၣ်မံၤယုၣ်, တၢ်မၤတရီၤတပါသ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါခိဖျါတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ, ဒီးတၢ်မၤ (မ့) တၢ်ကတိၤပယွဲလၢအဖုၣ်ကဲ ထီၣ်တၢ်သး တံာ်တၢ်တမ့ၢ်တလၢဘၣ်ပးသ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါအဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပယီၤပဒိၣ်သုးတဖၣ်မၤဒီးသ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါတၢ်မၤပယွဲလၢအဟဲခိဖျါလၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်တဖၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်လဲၣ်လဲၣ်လၢရၢၣ်ခၢၣ်, ယီၤဒိၣ်ဒီးကခူၣ်ကီၢ်ဖဲၣ်^၂ တဖၣ်ဘၣ်ဆၢၣ်ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကရၢၢ်လံာ်တၢ်ကစီၣ်တဖၣ်ဟံၣ်ဖျါဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်က လံၤထံးအပူၤတခီ တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤစ့ၤကွံာ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဖဲ ၂၀၁၂နံၣ် တၢ်ဆဲးလီၤစုမ့ၢ်ကျၢၢ်လၢတၢ်ပတုာ်တၢ်ခး အစီၢ်ဝံၤအလီၢ်ခံန့ၣ်လီၤ.^၃ တဘျီယီၤ ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကရၢၢ် ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကစီၣ်လၢ သ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါတၢ်မၤပယွဲတဖၣ် ကဲထီၣ်သးအါထီၣ် လၢကမ့ၢ်ပုၤတဝၢဖိ ကဲကဲဒီးပုၤဒီးတၢ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤလီၤ.

ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကရၢၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်လံာ်တၢ်ကစီၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးသ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါတၢ်မၤပယွဲအဂ့ၢ်အါထီၣ်ဝဲကွၢ်ကွၢ်, ဖဲ ၂၀၁၈ နံၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲ ၇ ခါဒီးဖဲ ၂၀၁၉နံၣ်န့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်အါထီၣ်ဝဲ ၁၁ ခါန့ၣ်လီၤ.^၄ ပုၤတူၢ်ဘၣ်သ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါတၢ်မၤပ ယွဲအါဂၤတဖၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်လဲၤခိဖျါဘၣ်ဆၢၣ် အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးဒုၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢကဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ် ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒီးဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်တီၢ်တၢ်တြၢအဂီၢ်လီၤ. ပုၤတဝၢအပူၤ ညီၣ်န့ၣ်တၢ်ကွၢ်တလီၤဒီးတၢ်ပာ်အာပဲာ်သီ ပုၤလၢအတူၢ် ဘၣ်သ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါတၢ်မၤပယွဲတဖၣ်အယီၤ ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အါဂၤဆၢၣ်တၢ်လီၤအသးလၢတတီၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ သ့ၣ်တဖၣ်ဆူၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါအိၣ်လၢဘၣ်. UN **ဘီမ့ၢ်စၢဖိၣ်ကရၢကမံးတံာ်ဘၣ်ပး တၢ်တြၢသံမၤလီၤမၤကွံာ်တၢ် ကွၢ်တလီၤထီၣ်ပိာ်မ့ၢ်လၢကွၢ်ဂီၤအကလုာ်ကလုာ် (CEDAW)** စံးဝဲလၢ ပုၤတဝၢတၢ်ထံၣ်သံသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ “**တြီ**

¹ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျါၣ်ဆူၣ်ချ့ကရၢ (လၢအိးကထိဘၢၣ် ၂၀၀၂နံၣ်), “[World report on violence and health](#)”, ကဘျးပၤ-၁၄၉.
² ပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကီၢ်ကးကရၢ (လၢစံးပထုဘၢၣ် ၂၀၁၉နံၣ်), “[Detailed findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar](#)”.
³ ဖဲလၢယနူၤအါရံၤ ၁၂သီ, ၂၀၁၂နံၣ်န့ၣ် ကညီၣ်ကလုာ်စၢဖိၣ်ကရၢဒီး ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တဖၣ်ဆဲးလီၤစုမ့ၢ်ကျၢၢ်လၢတၢ်ပတုာ်တၢ်ခး ပတြၢတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလိာ်လံာ်ပံးယၢ်အပူၤဖဲ ဝုာ်ဖၣ်အၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံ ကညီၣ်ကလုာ်စၢဖိၣ်ကရၢ ဆဲးလီၤကဒီးစုမ့ၢ်ကျၢၢ်ဆူ ထံကီၢ်ဒီးဘုၣ်တၢ်ပတုာ်တၢ်ခးတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလိာ်လံာ်ပံးယၢ်အပူၤ ဖဲလၢအိးကထိဘၢၣ် ၂၀၁၅နံၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကတိၤသကိး လၢတၢ်မၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်တၢ်လဲၤကျဲအဂီၢ်န့ၣ်လဲၤဒီးအသးအဖၤမ့ၢ်လီၤ.
⁴ ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကရၢ (လၢဒိၣ်စဲဘၢၣ် ၂၀၁၈နံၣ်), “[တၢ်တူၢ်ကစုလၢတၢ်ခုၣ်သ့ၣ်အပူၤ မ့ၢ်ခွါသ့ၣ်ထံးမ့ၢ်ခွါတၢ်မၤပယွဲထီၣ်ပိာ်မ့ၢ်ပိာ် မၤလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ](#)”.

ယၢ်ဝဲပိာ်မုၢ်ခိးပိာ်မုၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢကတီၣ်ဖျါထီၣ်သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယုၤအဂ့ၢ်အဝီၣ်န့ၣ်လီၤ.⁵ ကမံးတံၢ်အံၤ ဟံၣ်ဖျါဝဲစ့ၢ်ကိးလၢ တၢ်ကိတၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဒိၣ်တက့ၢ်လၢ ပိာ်မုၢ်လၢအမ့ၢ်ကလုာ်န့ၣ်ဆံးဖိဒီး အအိၣ်ဆိးလၢခိခိၣ် န့ၣ်သဝီသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဘၣ် “လဲၤခိဖျါတၢ်ကိတၢ်ခဲလၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်တီၢ်တြၢ်အဂီၢ် အါထီၣ်ခိဖျါ လၢကျိၣ်တၢ်ကတီၢ်လီၤဆီ, တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကျဲးစ့ၢ်ဖၢၣ်ယံၤဒီး တၢ်ပျံၤဘၣ်ဝဲ တၢ်မၤကၢ်ဆၢက့ၤတဖၣ်အယိၣ်န့ၣ် လီၤ.”⁶

ပုၤတၢ်တၢ်ကွၢ်တလီၤဒီးတၢ်ပာ်အၢဝဲဝဲသီပုၤတူၢ်ဘၣ်သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယုၤတဖၣ်အိၣ်ထီၣ်တ့ၢ်ဝဲအါစုအါဘျီအယိ အဝဲသ့ၣ် တူၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ပျံၤတီၢ်တၢ်ဒီးတၢ်သးသ့ၣ်လၢကတဲဖျါထီၣ်တၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်န့ၣ် သ့ၣ်တဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဆိကမိၣ်, နီၢ်ခိဒီးနီၢ်သးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အအိၣ်စဲဘူးထီၣ်ယၢ်ဖးယံၤလီၤ. ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ် တၢ်မၤနီၣ်မၤယါတဖၣ်ဟံၣ်ဖျါဝဲလၢ တၢ်လဲၤခိဖျါတဖၣ်အံၤအယိ နီၢ်သးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအံၤဒိၣ် စိက့ၤလၢ ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တနီၤနီၤ အတၢ်အိၣ်မူအပူၤဒီး တနီၤတခါမၤဆါလီၤက့ၤအနီၢ်ကစၢ်သးန့ၣ်လီၤ. အါစုအါဘျီ ဖဲအဝဲသ့ၣ်ထံၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအသးလၢအဂၤ လၢအဘၣ်ထွဲဒီးအတၢ်လဲၤခိဖျါအဆၢကတီၢ် အသးတၢ်တူၢ်ဘၣ်နးထီၣ်က ဒီးဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢအမၤဘၣ်ဒိက့ၤပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်တအိၣ်ဒီး နီၢ်သးတၢ်ဆိၣ်ထွဲလၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အဂီၢ်, တၢ်တဘျီရဲမၤလီၤမၤဘၣ်က့ၤတၢ်ဒီး တၢ်တဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်လၢပုၤမၤကမၢ်တၢ်အဖိခိၣ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤမၤပယုၤသ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတဖၣ်ပူၤဖျဲးဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်

တၢ်ဂ့ၢ်အါတက့ၢ်လၢကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်မၤနီၣ်မၤယါတ့ၢ်ဖဲ ၂၀၁၉ နံၣ်ကတၢ်န့ၣ် ဟံၣ်ဖျါဝဲလၢပုၤမၤပယုၤတၢ်တဖၣ် ပူၤဖျဲးဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်တီၣ်ထီၣ်သ့ၣ်ထံးတၢ်မၤပယုၤဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်န့ၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဒ်အမ့ၢ် **ကညီၣ်ဒီးကလုာ်စၢဖိၣ် ကရၢ (KNU)** ဒီးကိာ်ပယီၤပဒိၣ်တဖၣ်တညီၣ်န့ၣ်ယိထံသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်. ဖဲတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါဒီးတၢ် ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်လၢပုၤမၤပယုၤတၢ်အဖိခိၣ်န့ၣ်တံာ်တံာ်ဝဲယံၤအယိတၢ်ရဲၣ်ကျဲးက့ၤတၢ်မူးတၢ်ရၢလၢတၢ်တီ တၢ်တြၢ်အဂီၢ်န့ၣ်ယံာ်ထီၣ်ဝဲဒီးပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကဒီးန့ၢ်က့ၤ တၢ်ဘျီရဲဂ့ၢ်ဝိၣ်တုၤလီၤတီၤလီၤဒီး စုအိၣ် လိးသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးဖဲခဲဝဲလီၤ. တဘျီဘျီတၢ်တဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ် ဘၣ်ယးတၢ်ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်အ ပတီၢ်ဘၣ်အယိဖျါဝဲလၢ တၢ်တဟံးပနီၣ်ဒီးဟ့ၣ်ခွဲးဟ့ၣ်ယၢ်ပုၤတူၢ်ဘၣ် သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယုၤတဖၣ်လၢကဟံၣ်ဖျါ ထီၣ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်ဘၣ်သးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တကးဒီးဘၣ် ညီၣ်န့ၢ်တၢ်သူဝဲ လုာ်လၢထူသန့တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပိတုတၢ်တီၢ်တြၢ်အကျဲးသန့ဖဲတၢ်ဘျီရဲ သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပ ယုၤဂ့ၢ်ဝိၣ်အခါလီၤ. အနီၢ်နီၢ်တခါတီၢ်တြၢ်သန့အံၤလီၤကံၤဒ် တၢ်ဘျီရဲတၢ်မူးတၢ်ရၢဒ်မုၢ်ဆုၣ်မုၢ်ဂီၤအသိး (တမ့ၢ်ဘၣ် ဒ်သဲးသန့လၢတၢ်ဟံးပနီၣ်အိၣ်)န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်လီၢ်ကဝီၤပုၤပၤဆုၢ်တၢ်တဖၣ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ဝဲသန့အံၤ ဖဲအမၤဘၣ်လိာ် က့ၤတၢ်လၢ ပုၤမၤပယုၤတၢ်ဒီးပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အဘၣ်စၢၤခိဖျါ တၢ်ဟ့ၣ်စုအိၣ်လိးဒီးသူစ့ၢ်ကိးဝဲကျဲးလၢအဂၤလၢတပၣ် ယုာ်ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးတနီၤနီၤလၢ ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်မၤနီၣ်မၤယါတဖၣ်န့ၣ် ပထံၣ် ဘၣ်လၢပုၤတူၢ်ဘၣ်သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါ တၢ်မၤပယုၤတဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်မၤန့ၢ်ဆိၣ်ခံအိၣ် မ့တမ့ၢ်မၤဆုၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢကဘၣ် ဖျါသးဒီးပုၤလၢအမၤပယုၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ယးဒီးတၢ်အံၤ **ဘီမုၢ်စၢဖိၣ်ကရၢကမံးတံာ်ဘၣ်ယး တၢ်တြၢ်ၤသံမၤလီၤမၤ ကွံာ်တၢ်ကွၢ်တလီၤထီၣ်ခါပိာ်မုၢ်လၢက့ၢ်ဂီၤအကလုာ်ကလုာ်** စံးဝဲလၢတၢ်တီၢ်တြၢ်သန့အံၤတဖၣ် “ညီၣ်န့ၢ်ကဲထီၣ် ဝဲသ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယုၤထီၣ်ခါ ပိာ်မုၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.”⁷

⁵ ကမံးတံာ်ဘၣ်ယး တၢ်တြၢ်ၤသံမၤလီၤမၤကွံာ်တၢ်ကွၢ်တလီၤထီၣ်ခါပိာ်မုၢ်လၢက့ၢ်ဂီၤအကလုာ်ကလုာ် (လၢယုၤလံ ၂၀၁၆နံၣ်), “[Concluding observations on the combined fourth and fifth periodic reports of Myanmar](#)”, လံာ်အဆၢ ၁၈.
⁶ *Idem.*
⁷ ကမံးတံာ်ဘၣ်ယး တၢ်တြၢ်ၤသံမၤလီၤမၤကွံာ်တၢ်ကွၢ်တလီၤထီၣ်ခါပိာ်မုၢ်လၢက့ၢ်ဂီၤအကလုာ်ကလုာ် (လၢယုၤလံ ၂၀၁၆နံၣ်), “[Concluding observations on the combined fourth and fifth periodic reports of Myanmar](#)”, လံာ်အဆၢ ၂၆.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ၊ ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံၣ်ဖျါဝဲလၢ၊ သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယုဲအပတီၢ်မ့တတုၤ လၢတၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်မံၤယုၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤကဝီၤပုၤပၤဆၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘျါရဲတၢ်မုးတၢ်ရၢ်ခိဖျါ ဟ့ၣ်ပလီၢ်ဝဲပုၤမၤပယုဲတၢ်န့ၣ် လီၤ. ဖဲၣ်ၣ်ၣ်ၣ် နံၣ် လၢအိကူး ၂၉ သီန့ၣ် ပိၣ်ခွါသးပုၤလၢတနီၤသရံၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဘျးဒဲးကီၢ်ရုၣ်တဂၤ လဲၤမၤပယုဲဝဲ ပိၣ် မုၢ်တဂၤဖဲအဝဲလဲၤတၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ယးဒီးတၢ်ကထီၣ်သးအံၤအဝဲစံးဘၣ် ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်လၢ “အခိၣ်ထံးန့ၣ်အဝဲယုၢ်အိထံးအိ. မ့ၢ်ဝံၤန့ၣ်အဝဲယုၢ်အိမိၣ်တူ. အဝဲယုၢ်ဆုၣ်နီၤလၢယလီၢ်မံၤခိၣ် ဖဲယဝဲတအိၣ်ဘၣ်အခါ. အတဖၣ်ဆူၣ်ယၢဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်အဝဲဖိၣ်ယၢလၢအတကြးတဘၣ်ဘၣ်အယိ ယကိးယါအိၤဒီးမၤအစံၣ်လီၤကွၢ်လၢ ယဟံၣ်ပုၤလီၤ.” အဝဲဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအံၤဆူသဝိခိၣ်အိၣ် ဘၣ်ဆၣ်သဝိခိၣ်ကိးထံၣ်အဝဲသ့ၣ်ခံၣ်ဝဲ ဒီးသဝိခိၣ်ဝဲ အိၤလၢ လၢခံၣ်တဘၣ်မၤလၢတဂ့ၤလီၤ. တၢ်ဘျဲးတၢ်ဂ့ၢ်အါန့ၣ်အန့ၣ်တအိၣ်နီတမံၤဘၣ်.⁸

တၢ်ဝဲထံးနီၤဖးတၢ်ကထီၣ်သးတဖၣ်အဂ့ၢ်

သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယုဲအဂ့ၢ်လၢ၊ ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်မၤနီၣ်မၤယါတၢ်ဝဲဖဲ ၂၀၁၉ နံၣ်န့ၣ်ဟံၣ်ဖျါဝဲ သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါ တၢ်မၤပယုဲလၢအကထီၣ်သးဖဲကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ်အရူၢ်အသးတနီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကထီၣ်သးအဂ့ၢ်တဖၣ် ဟံၣ်ဖျါဝဲလၢ လီၤဆိဒ်တၢ် (က) ပိၣ်မုၢ်လၢအခိၣ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါတထီၣ်ဘးဒီး (ခ) ဖိသၣ်ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ပုၤ လီၤဘၣ်ယိၣ်ဒိၣ်ကတၢ်လၢအဒိဘူးဒီးတၢ်ဒဲးတဖၣ် ကမၤပယုဲက့ၤအဝဲသ့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ (ဂ) တၢ်ဒုးပုၤဖျး ပုၤအိၣ်ဒီးတၢ်စိတၢ်ကမိၤတဖၣ်လၢတၢ်စံၣ်ညိၣ်ယုၢ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယုဲ န့ၣ်လီၤ.

(က). သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယုဲပိၣ်မုၢ်လၢ အခိၣ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါတထီၣ်ဘးတဖၣ်

လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပုၤ ပိၣ်မုၢ်လၢအခိၣ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါတထီၣ်ဘးတဖၣ် အိၣ်လၢတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်ဒိၣ်က တၢ်လၢအဟံၣ်ဖိဖိဒီးအပုၤတဝဲဖိဒဲးကမၤပယုဲအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ယးသ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတကပၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲၣ်ၣ်ၣ်ၣ် နံၣ် န့ၣ်ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ယး တၢ်မၤပယုဲပိၣ်မုၢ်လၢ အခိၣ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါတထီၣ်ဘးတ ဖၣ်အိၣ်ဝဲ ၃ ခါ ဒီးပုၤမၤပယုဲတၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲပုၤလၢဒိဘူးဒီးတၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကထီၣ်သးသၢခါလၢအပူၤန့ၣ် တၢ်ကျဲၤဘၢကျဲၤကီၢ်, တၢ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တအိၣ်နီတမံၤဘၣ်.

တၢ်ဂ့ၢ်အခိၣ်ထံး ၂ ခါန့ၣ် သဝိသးပုၤရဲၣ်ကျဲၤဘျါရဲၣ်တၢ်မုးတၢ်ရၢ်အံၤဒီးတၢ်တဆၢထီၣ်ဝဲဆူသဲးစးကီၢ်ဘျိၣ်ဘၣ်. တၢ် ဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်လၢကရဲၣ်ကျဲၤဘျါရဲၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်တအိၣ်ဝဲဘၣ်ဒီး မၤကတၢ်ဝဲတၢ်မုးတၢ်ရၢ်အံၤထဲဒ်ခိဖျါ တၢ်စံၣ်ညိၣ်မၤ ဆါ ပုၤမၤကမၢ်တၢ်တဂၤအနီၢ်ခိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ် ၃ ခါတခါန့ၣ် ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဒီးအမိၢ်လဲၤပတံထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လီၤလီၤဆူ **ကညီၣ်ဒီကလုၢ်စၢဖိၣ်ကရၢ** အစံၣ်ညိၣ်ကီၢ်ဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအဖိခိၣ် တၢ်သမံသမိးပုၤမၤ ကမၢ်ကီၢ်မုၢ်လၢတၢ်လိၣ်ဘၢလိၣ်ကီၢ်အဂီၢ်တအိၣ်ဘၣ်အမဲၣ်ညါ စံၣ်ညိၣ်ကီၢ်မၤကတၢ်ကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်အံၤ မ့ၢ်လၢပုၤတူၢ် ဘၣ်တၢ်ဒီးပုၤမၤပယုဲခံကပၤလၢ် တသးလီၤပလိၣ်လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်မုးတၢ်ရၢ်အဖိခိၣ်ဘၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်တၢ်⁹

ဖဲလၢဒံၣ်စ့ဘၢၣ် ၂၀၁၇ နံၣ်န့ၣ် လုၢ်ညါဘိၣ်ပူၤကီၢ်ဆၣ်, ဘျးဒဲးကီၢ်ရုၣ်အပူၤ ပိၣ်မုၢ်ဖိ ၂၂ နံၣ်လၢအခိၣ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ် ညါတထီၣ်ဘးတဂၤဘၣ်တၢ်မၤပယုဲအိၤလၢအဒိပုၤဝဲခွါန့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဖျါဝဲတၢ်ကထီၣ်သးဒ်အံၤလီၤ. “ဖဲ

⁸ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအံၤဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အိၤလၢ လံၢ်တၢ်ကစီၣ်လၢတၢ်တရၢလီၤဒီးအိၤတဘျီအပူၤလၢ တၢ်ဒီးန့ၢ်အိၤဖဲ လၢနီၣ်ဝဲဘၢၣ် ၂၀၁၉နံၣ်.

⁹ ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ် (လၢဖဲပထုဘၢၣ် ၂၀၁၉နံၣ်), “[ဘျးဒဲးကီၢ်ကထီၣ်သးတၢ်ဟံၣ်ဖျါ-တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်လၢအကထီၣ်သးဖဲ လုၢ်ညါဘိၣ်ပူၤကီၢ်ဆၣ်, လၢဒံၣ်စ့ဘၢၣ် ၂၀၁၇နံၣ်](#)”.

ယအိၣ်လၢဟံၣ်ဆ့ၣ်နီၤအိၣ်လၢစ့ၣ်ပူၤတၢ်အခါအဝဲဟံၣ်သံကွၢ်ယၢ်မ့ၢ်ယအိၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ခါ. ယဝဲအီၤလၢတၢ်ဘျးယသး, ဝံၤန့ၣ်အဝဲဟံၣ်ဆ့ၣ်နီၤလၢယကပၤလီၤ. အဆိကတၢ်အဝဲသံကွၢ်မ့ၢ်ယတူၢ်လိာ်အတၢ်နၢမူသ့စ့ၢ်ခါ နီၤယစံးလၢယတူၢ်လိာ်ဘၣ်. ဝံၤန့ၣ်အဝဲဖိးတၢ်ယၤပံးပံးနီၤယမၤအဝဲပျၢ်ကွၢ်ယၢ်ဘၣ်ဆၣ်အတၢ်ပျၢ်ဘၣ်. လၢတၢ်န့ၣ်အယိယသးခိၣ်ထီၣ်နီၤယအ့ၣ်အစုၤလီၤ. ယအ့ၣ်အီၤန့ၣ်ကဆါဘၣ်အီၤအယိအဝဲဘံးယန့ၣ်လီၤ. အဝဲပျၢ်ကွၢ်ယၢ်လဲလၢအဝဲဖိၣ်ဆ့ၣ်ယၢ်ဝံၤမးလီၤ. ”ပိာ်မုၢ်ဖိအံၤတဲာ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢ တနံၣ်ယီၤန့ၣ်အတီၢ်ပူၤ ပိာ်ခါအံၤဖိၣ်ဆ့ၣ်မံၤယုာ်ကနီၤအီၤ ၂ ဘျီန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ဖိၣ်ဆ့ၣ်မၤတရီၤတပါအံၤအယိပူၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အံၤအိၣ်ထီၣ်နီၤအဟုးသးဝံၤအဖိအိၣ်ဝဲ ၁ ဂၤလီၤ. ပုၤမၤပယွဲတၢ်တၢ်ပျၢ်ဟးထီၣ်ကွၢ်လၢသဝီပူၤဖဲအဖိၣ်ဆ့ၣ်တၢ်အလီၢ်ခံကတၢ်တဘျီဝံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးအံၤဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဆူသဝီခိၣ်အိၣ်ဘၣ်ဆၣ်တၢ်တရဲၣ်ကျဲၤအီၤနီၤတမံၤဘၣ်. ဖဲ လါဖဲးပထုဘၣ် ၂၀၁၉ နံၣ်န့ၣ် ပုၤမၤပယွဲတၢ်တၢ်အံၤကဲးနီၤ ကညီၣ်ကလုာ်စၢ်ဖိၣ်ကရၢဘၣ်မူဘၣ်ဒါတၢ်ဖဲလုာ်ညါဘိၣ်ပူၤဟီၣ်ကဝီၤလီၤဆီဝဲဒါန့ၣ်လီၤ. အတၢ်စိတၢ်ကမိၤကမ့ၢ်တၢ်တမံၤလၢအမၤပူၤဖျးအီၤလၢတၢ်စံၣ်ညီၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်ခံ¹⁰

ဖဲ ၂၀၁၈နံၣ် တၢ်စူၤခါန့ၣ် တန့ဆါကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရၣ်အပူၤ ပိာ်မုၢ်လၢအခိၣ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါတထီၣ်ဘးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဆ့ၣ်မၤတရီၤတပါအီၤလၢအဘူးအတၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤမၤပယွဲတၢ်လဲၤကိးအီၤဆူအစုးလီၢ်လၢကစၢ်ခိၣ်နီၤမၤတရီၤတပါအီၤဖဲအစုးဒဲပူၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤ ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်နီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲ တဝဲပုၤနီၤတၢ်ဘၣ် ဘၣ်ဆၣ်ဖဲသဝီသးပုၤထံၣ်လၢအဟုးအသးအိၣ်ထီၣ်န့ၣ် သံကွၢ်သံးနီၤအီၤလီၤ. လၢအခိၣ်ထံး အဝဲတဝဲဖျါထီၣ်ပုၤမၤပယွဲတၢ်အမံၤဘၣ်ဆၣ်ဖဲအဖိအိၣ်ဖျါဝံၤန့ၣ်တဲာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢပုၤမၤပယွဲအီၤမ့ၢ်ဝဲအဘူးအတၢ်လီၤ.

ပုၤမၤပယွဲတၢ်တၢ်အံၤဘၣ်တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်အီၤဒီးသမံသမိးအီၤလၢန့ၣ်သဝီခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဖဲလါအ့ၣ်ဖျါ ၂၇သီ, ၂၀၁၉ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအၢၣ်လီၤအတၢ်ကမၣ်ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်အီၤတၢ်ကမၣ်ခီဖျိတၢ်တီၢ်ဆါအဘၣ်ဝံၤဒီးဘၣ်တၢ်ပျၢ်ကွၢ်အီၤလီၤ. တၢ်တဆုၤထီၣ်ပုၤမၤပယွဲတၢ်တၢ်အံၤဆူကီၢ်ဘျီသဲးစးအမဲာ်ညါဘၣ်. လၢတၢ်န့ၣ်အယိပူၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်စ့အိၣ်လိးဒီးတသးမံထွဲဝဲလၢန့ၣ်သဝီခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်မူးတၢ်ရါအံၤအဖိခိၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်.

တၢ်ဂ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်သၢ¹¹

ဖဲပံာ်တခးကရူၢ်, တၢ်ကြဲၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရၣ်န့ၣ် ပိာ်မုၢ် (၃၇)နံၣ် လၢအကတီၢ်တၢ်တသ့ဒီး အနၢ်တအၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဆ့ၣ်မၤတရီၤတပါအီၤ ဖဲလါယူၤလံ ၂၀၁၈နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤမၤပယွဲတၢ်တၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အံၤ အဝဲမုၢ်လၢအသံတၢ်လံတၢ်အဝဲန့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တၢ်အံၤဖဲတၢ်ဖိၣ်ဆ့ၣ်အီၤဝံၤန့ၣ် အသ့ၣ်လီၤအယိဘၣ်တၢ်ဆုၤအီၤဆူတၢ်ဆါဟံၣ်ဒီးဘၣ်ကူၤစါအသးဖဲန့ၣ်စ့ၢ်သီလီၤ. ဖဲအစံၣ်လီၤတၢ်ဆါဟံၣ်ဝံၤ, တၢ်သံကွၢ်သံးနီၤလၢ ပုၤမၤပယွဲအီၤအခါ တၢ်ဒုးန့ၣ်ယုာ်အီၤလၢပုၤကညီၣ်အဂီၢ်တဖၣ်လီၤ. အဝဲန့ၣ်ယီၤဝဲပုၤမၤပယွဲတၢ်တၢ်အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်န့ၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဒီးအမိၢ်လဲၤဆူ KNU ကီၢ်ဆၣ်ဝဲဒါဒီး ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အံၤလီၤ. လၢကီၢ်ဆၣ်ဝဲဒါဒီးန့ၣ် တၢ်သံကွၢ်အီၤလၢအကဟံးန့ၣ်စ့အိၣ်လိးခါ မ့တမ့ၢ်အကအိၣ်ယုာ်ဒီးပုၤမၤပယွဲတၢ်တၢ်န့ၣ်ခါလီၤ. ဖဲန့ၣ်အဆၢကတီၢ်ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်စံးဆၢလၢကအိၣ်ယုာ်ဒီးပုၤမၤပယွဲတၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်လၢပုၤမၤပယွဲတၢ်တအိၣ်ဖဲန့ၣ်ဘၣ်အယိ ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်တန့ၢ်ဒီးဘၣ်.

¹⁰ ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်းယၢ်ကရူၢ် (လါဖဲးပထုဘၣ် ၂၀၁၉နံၣ်), “[ဖၣ်အၣ်တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်ဟံၣ်ဖျါ-တၢ်ဖိၣ်ဆ့ၣ်မံၤယုာ်လၢအကဲထီၣ်သးဖဲတန့ဆါကီၢ်ဆၣ်. ၂၀၁၈နံၣ်တၢ်စူၤခါ](#)”.

¹¹ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအံၤဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အီၤလၢ လံာ်တၢ်ကစီၣ်လၢတၢ်တရၢလီၤဒီးအီၤဘၣ်တဘျီအပူၤလၢ တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤဖဲ လါဒံၣ်ဖဲဘၣ် ၂၀၁၉နံၣ်.

ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လဲၤကဒီးဆူကီၢ်ဆၣ်ဝဲၤဒၤဒီးအသီတဘျီဖဲ ၂၀၁၈ နံၣ်ကတၢၢ်လၢတၢ်လိာ်ကီၢ်အဂီၢ် ဒီးစံၣ်ညီၣ်ကီၢ်သံကွၢ် သံဒီးဝဲပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်မူးတၢ်ရၢ်လၢကီၢ်ဘျီအပူၤအဆၢကတီၢ် ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အံၤတတဲဖျါ လၢအတၢ်ဘၣ်သးနီၣ်တမံၤလၢဘၣ် မ့ၢ်လၢပုၤမၤပယွဲတၢ်တဂၤ ကွၢ်အီၤဟ့ၣ်ယုၢ်ကလၢအယီၤ ဒီးဘၣ်ယိၣ်ဝဲလၢကမၤ အဆၢကတၢၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢအဝဲတတဲတၢ်နီၣ်တမံၤအယီၤ ပုၤမၤတၢ်ဆၢတၢ်လၢတၢ်စံၣ်ညီၣ်အဂီၢ်တန့ၢ်ဘၣ် လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤစံၣ်ညီၣ်ကီၢ်ဆၢတၢ်လၢကမၤကတၢၢ်ကွၢ်တၢ်မူးဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အံၤအဖီခိၣ် ပုၤတူၢ် ဘၣ်တၢ်တဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်တိတၢ်တြၢ်ဒီးစ့အိၣ်လိးဘၣ် ဒီးပုၤမၤပယွဲတၢ်တဂၤစ့ၢ်ကိးတၢ်တတၢ်စံၣ်ညီၣ်အီၤနီၣ်တမံၤဘၣ်.

မ့ၢ်လၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အံၤအနၢ်တအၢဒီးကတီၢ်တၢ်တသ့အယီၤမ့ၢ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢတၢ်ကသ့ၣ်ညါ အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ် အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. အမိၢ်စံးလၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အံၤသးတမုၢ်ဘၣ် မ့ၢ်လၢအတဖျါယုၢ်ဘၣ်အသးဒီးပုၤလၢအဖီခိၣ်ဆူၣ် မၤပယွဲ တ့ၢ်အီၤတဂၤအယီၤလီၤ. အမိၢ်အပၢ်ဘၣ်ကီၢ်တၢ်လၢအဂီၢ် မ့ၢ်လၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အံၤ အတၢ်အိၣ်ဆိးဟူးဂဲၤလီၤဆီထီၣ် ဒီးတုၤဒၣ်လဲၣ်ဂ့ၢ်မၤသံလီၤအသးခိဖျါဖုၤလီၤဝဲဆူထံကျိပူၤန့ၣ်လီၤ.

(ခ) သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယွဲလၢဖိသၣ်အဖီခိၣ်

ဖိသၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤတဖၣ် မ့ၢ်ပုၤလီၤဘၣ်ယိၣ်ဒိၣ်မးလၢတၢ်ကမၤပယွဲအီၤဘၣ်ယးသ့ၣ်ထံးမုၢ် ခွါတကပၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ်ဖျါတဆၢအံၤကဝဲၣ်ထံးနီၤဖးတၢ်မၤပယွဲဖိသၣ်အဂ့ၢ် (၄)ခါလၢကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ် မၤနီၣ် မၤပယုၤတၢ်အီၤတဖၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်အံၤဖျါဝဲလၢ တၢ်မၤပယွဲဒ်အံၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢအဟံၣ်ဖိယီၤဖိ ဒီးအဘူး အတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤမၤပယွဲတၢ်တဖၣ်ညီၣ်န့ၢ်မၤပျံၤမၤဖုးပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ် ဒ်သိးအသုတဟံၣ်ဖျါတၢ်ကဲထီၣ်သးတဂ့ၢ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးလၢအကျါ (၂)ခါန့ၣ် ပုၤသ့ၣ်ညါထွဲတၢ်လၢဟံၣ်ပူၤတဖၣ် ပျံၤဘၣ်ခိၣ်ယၢ်တၢ်ကွၢ်တလီၤအယီၤ တတဲဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဆူ ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်အအိၣ်ဘၣ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ်လီၤမၤကွၢ်တၢ်မၤပယွဲအဂ့ၢ်ဒ်အံၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဟံၣ် ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဖၣ်လၢတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အပူၤ ဒီးမ့ၢ်ကျဲၤလၢအဒုးကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်အါထီၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်မၤပယွဲတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဖျါယုၢ်န့ၢ်ဆူၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိး ဘၣ်တၢ်မၤတရီၤတပါအီၤလၢ ပုၤလၢအဘၣ်အိၣ်ယုၢ်ဝဲ ဒ်မၤဒီးဝၤအသိး သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်တၢ်မၤနီၣ်မၤပယုၤတဖၣ်ဟံၣ်ဖျါဝဲလၢလီၤကဝီၤခိၣ်န့ၢ်, ပၤကီၢ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဒီးစံၣ်ညီၣ်ကီၢ်တ ဖၣ် လီၤတူၢ်လီၤကဲဝဲထီၣ်တၢ်ဘျီတၢ်မူးတၢ်ရၢ်လၢအဘၣ်ယးဒီးသ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယွဲဖိသၣ်န့ၣ်လီၤ. ညီၣ်န့ၢ် ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဖၣ်တဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဆၢတၢ်လၢဒ်အဘၣ်သးဝဲအသိးဘၣ် ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်တဖၣ်န့ၣ်တကၢ်ကီၣ် စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်မၤပယွဲတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဖၣ်ဘၣ်ပျံၤဒီးဘၣ်ယိၣ်တၢ်လၢ အတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ် လီၤဆီ ဒၣ်တၢ်ဖဲတၢ်စံၣ်ညီၣ်ပုၤမၤပယွဲတၢ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တဒီးန့ၢ်ဘၣ် နီၢ်သးတၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ လၢကမၤဆူၣ်ထီၣ်က့ၤအသး ဖဲအလဲၤခိဖျါဘၣ်တၢ်မၤပယွဲဝံၤအလီၤခဲဘၣ်. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, တဘျီဘျီအဝဲသ့ၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒၣ်လဲၣ်တၢ်မဲၣ်ဆုးဒီးတၢ်ကွၢ်တလီၤလၢပုၤတဝၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တနီၤနီၤ ဘၣ်လဲၤခိဖျါ တၢ်မၤပယွဲဝံၤ တလဲၤထီၣ်ကွၢ်လၢဘၣ်အယီၤ အတၢ်ရုလိာ်ဘၣ်ထွဲဒီးပုၤလၢအခိၣ်အယၢ်တဖၣ်စ့ၢ်လီၤကွၢ်ဝဲကွၢ်ကွၢ် န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်တၢ်-သ့ၣ်ထံးတၢ်မၤပယွဲခိဖျါတၢ်ဖျါဆူၣ်¹²

ဖဲလၢမုၢ် ၂၀၁၉ နံၣ် ဖဲဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်ပူၤန့ၣ် ဖိသၣ်ပိာ်မုၢ် လၢအသးနံၣ်အိၣ် (၁၇) နံၣ်တဂၤ ဘၣ်တၢ်ဒုးဖျါယုၢ်န့ၢ်ဆူၣ်အီၤဒီး ပိာ်ခွါသးပုၤလၢသးနံၣ်အိၣ် (၄၈) နံၣ်တဂၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢဖျါဆူၣ်အီၤန့ၣ် မ့ၢ်ဒၣ်အမိၢ်

¹² ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ် (လၢဖုၤတြုၤအါရံၤ ၂၀၂၀နံၣ်), “[မုၢ်တြီၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်ဟံၣ်ဖျါ-တၢ်မၤပယွဲ, တၢ်ဖျါန့ၢ်ဆူၣ်ဖိသၣ်, တၢ် ဖိၣ်ဆူၣ်မံၤယုၢ်ဖိသၣ်အဘျီတဖၣ်အဘျီ ကဲထီၣ်သးဖဲ ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, လၢမုၢ်တုၤလၢအိးကထိဘၣ် ၂၀၁၉နံၣ်](#)”.

လၢအကွၢ်လုၢ်ဖိအိၣ်တၢ်ကၠၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲတအဲၣ်ဒီးဖျိအသးဒီးပိၣ်ခွါသးပုၢ်န့ၣ်ဘၣ်အယံၣ် အမိၢ်လၢကွၢ်ဖိအိၣ်တၢ်ကၠၤအံၤ မၤဆါအိၣ်လၢကျဲးအဘိဘိလီၤ. အဝဲဘၣ်တၢ်တီၢ်အိၣ်, ဘၣ်တၢ် ဘျုးလီၤအခိၣ်လၢထံကျိးဒီးဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်အိၣ်လၢ ထွံၣ်ဆၣ်ဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံကတၢ်တူၢ်ဝဲတကဲလၢဘၣ်ဒီး ခိဖျိဘၣ်ဒီးသန့ၤအသးလၢမိၢ်ပၢ်ကွၢ်လုၢ်ဖိအိၣ်အံၤ အဖိ ခိၣ်အယံၣ် အၢၣ်လီၤဝဲလၢကဖျိအသးန့ၣ်လီၤ.

ဖဲဖျိသးဝံၤအလီၢ်ခံအဝဲတၢ်ကၠၤအံၤဖိၣ်ဆူၣ်မံၤယုၣ်အိၣ်အါစုအါဘျီလီၤ. အဝဲဝဲဖျိထီၣ်ဝဲဆူၣ်ကညီၣ်ဂံၢ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ် ပျီပူၤ ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢ ပိၣ်ခွါလၢတၢ်ဖျိယုၣ်ဆူၣ်အိၣ်တၢ်ကၠၤအံၤမၤတရီၤတပါအိၣ်ဒီးယဲးဒီးတၢ်မုၢ်ဖံးမုၢ်ညၣ်ကုၢ်တၢ်ကၠၤအသိးလီၤ. အဝဲယုၢ်ပူၤကွၢ်အသးအဘျီဘျီဘၣ်ဆၣ်ဘၣ်တၢ်မၤန့ၣ်ဆူၣ်အိၣ်လၢကက့ၤအိၣ်ယုၣ်ဒီးပုၤမၤပယုၣ်အိၣ်တၢ်ကၠၤအံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယုၤ ၁၂၁၁, ၂၀၁၉ နံၣ် န့ၣ်အဝဲလၢတၢ်ဖျိဆူၣ်အိၣ်တၢ်ကၠၤအံၤဂ့ၢ်ကျဲးစးဖိၣ်ဆူၣ်မံၤယုၣ်အိၣ်ဖဲအဝဲမုၢ်အဟံၣ်န့ၣ် လီၤ. ပုၤပိၣ်ခွါအါဂၤထံၣ်တၢ်ကဲထီၣ်သးအံၤဘၣ်ဆၣ်ပုၤတမၤစၢၤအိၣ်နီၣ်တၢ်ကၠၤဘၣ်.

လီၢ်ကဝီၤခိၣ်န့ၣ်ဒ်အမ့ၢ်, သဝီခိၣ်န့ၣ်ဒီးကရူၢ်ခိၣ်တဖၣ် သ့ၣ်ညါပိၣ်မုၢ်ဖိအံၤတၢ်အိၣ်သးဘၣ်ဆၣ်, အဝဲသ့ၣ်တဟံး ထီၣ်မူဒါနီၣ်တမံၤလၢကဒိသးပိၣ်မုၢ်ဖိအံၤဘၣ်. မ့ၢ်တခါ အဝဲသ့ၣ်လဲၤထီၣ်ဒီးတၢ်ဖျိအမူးန့ၣ်လီၤ. ပိၣ်မုၢ်ဖိအံၤယု ထီၣ်ဝဲလၢ လီၢ်ကဝီၤခိၣ်န့ၣ်တဖၣ် ကဟ့ၣ်အိၣ်လဲၤလီၤဖးဒီးအဝဲ ဖဲလၢဖဲပထုဘၣ် ၂၀၁၉နံၣ်ပူၤန့ၣ် ဘၣ်ဆၣ် ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်အံၤဟ့ၣ်အိၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ် (၃)လၢလၢ ကဆိကမိၣ်ထံအတၢ်ဆၢတၢ်န့ၣ်လီၤ. ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်တဟံးထီၣ်မူဒါ အါန့ၣ်အန့ၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်. ပိၣ်မုၢ်ဖိအံၤ အနီၢ်သးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ စးထီၣ်ဘၣ်ဒိဝဲမ့ၢ်လၢ အဝဲဘၣ်တၢ်မၤပယုၣ်အိၣ် တလီၢ်လီၢ်အယံၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အိၣ်သးအံၤအဖိခိၣ် လီၢ်ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဝဲလၢ ပိၣ်မုၢ်ဖိအံၤဘၣ်တၢ်အူတၢ်လီၢ် အိၣ်န့ၣ်လီၤ. အပၢ်လၢကွၢ်လုၢ်ဖိအိၣ်အံၤ ကိးန့ၢ် **ကညီၣ်ဂံၢ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ် (KNPF)** လၢကယိထံသ့ၣ်ညါဘၣ်သး တၢ်ဂ့ၢ်အံၤလီၤ.

ပုၤမၤပယုၣ်တၢ်တၢ်ကၠၤအံၤတၢ်ဖိၣ်ကွၢ်အိၣ်ဖဲ လၢအိးကထိဘၣ် ၃၁၁, ၂၀၁၉နံၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲကညီၣ်ဂံၢ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ် ပုၤမၤပယုၣ်သး သမံသမိးအိၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ အဝဲသ့ၣ် သ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲတၢ်ဖျိယုၣ်ဆူၣ်ဒီးတၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်မၤတရီၤတပါအဂ့ၢ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. အမိၢ်လၢကွၢ်ဖိအိၣ်တၢ်ကၠၤအံၤဘၣ်တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်စ့ၢ်ကိးအိၣ်ဖဲ လၢဒိၣ်စဲဘၣ် ၁၂၁၁, ၂၀၁၉နံၣ်အန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘုသိၣ်ကိၣ်ဆၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်မၤ အမိၢ်တၢ်ကၠၤအံၤဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးဒ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်အသိးဝံၤ ဘၣ်တၢ်ပျၢ်က့ၤအိၣ်ဖဲ လၢယန့ၤ အါရံၤ ၃၁၁, ၂၀၂၀နံၣ်အန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်ခွါလၢမၤပယုၣ်တၢ်တၢ်ကၠၤအံၤဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဒုးယၢ်အိၣ်ဒီးအိၣ်ခိးဝဲ တၢ်လိၣ်ဘၢ လိၣ်ကွီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တၢ်ကၠၤအံၤအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲဝဲဖျိထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အံၤဆူ ပုၤမၤပယုၣ်အိၣ်တဘျီဘၣ် ခိဖျိလၢအပျံၤဘၣ်အမိၢ် ဒီးအဝဲတကးဒီးဘၣ် အဝဲပျံၤတီၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်မၤဆါပယုၣ်တၢ်အိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲတသ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ်ဘၣ်သး တၢ်ဘျုး သဲးဒီးတၢ်တီတၢ်တြၢ်သန့ၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ် ဒီးလၢအဂီၢ်မ့ၢ်တၢ်လီၤမဲၣ်ဆုးဒိၣ်မးလၢကဝဲဖျိထီၣ် အတၢ်လဲၤခိဖျိအံၤန့ၣ် လီၤ. အဝဲတူၢ်ဘၣ်ဒီးနီၢ်သးဆူၣ်ချ့တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီးတဒီးန့ၢ်ဘၣ်နီၢ်သးတၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢနီၣ်တမံၤဒီးဘၣ်.

တၢ်ဂ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်ခံ-တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်မၤတရီၤတပါအါစုအါဘျီဒီးတၢ်ပံးယၢ်န့ၣ်သ့ၣ်ခိဖျိပုၤဒီးဘူးဒီးတၢ်ဒီးအိၣ်တၢ်ကၠၤ¹³

ပိၣ်မုၢ်လၢခဲအံၤအသးန့ၣ်အိၣ် ၂၂ နံၣ်ဖဲနီၣ်တကီၢ်ကိၣ်ဆၣ်, န့ၣ်ပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်တၢ်တူၢ်ခိၣ်ဘၣ်ဝဲ အပၢ်နီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲ ဖိၣ်ဆူၣ်မၤတရီၤတပါက့ၤအိၣ် စးထီၣ်လၢ ၂၀၁၀ တုၤ ၂၀၁၉ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. အပၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်မံၤယုၣ်အိၣ် အဆိကတၢ်တဘျီ ဖဲအသးအိၣ် ၁၃ နံၣ်ဖဲအအိၣ်လၢကွီၣ်တဲၣ်ကီၢ်အခါလီၤ. ဝံၤအလီၢ်ခံ အပၢ်မၤဆူၣ်အိၣ်လၢကက့ၤအိၣ်ဒီးအိၣ်လၢ ကီၢ်ပ ယီၤလီၤ. လၢတၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်မံၤယုၣ်အါစုအါဘျီအယံၣ် အဖိအိၣ်ဝဲခံဂၤဒီးအဟုးလီၤတၢ်ကွၢ်တဘျီလီၤ.

¹³ ကညီၣ်ဂံၢ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ် (လၢယန့ၤအါရံၤ ၂၀၂၀နံၣ်), “[န့ၣ်ပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်ပံးယၢ်ဖျိ-တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်မၤတရီၤတပါဖိသ့ၣ်ဒီးတၢ် မၤပယုၣ်လၢဟံၣ်ပူၤယီၤပူၤဖဲနီၣ်တကီၢ်ကိၣ်ဆၣ်. ၂၀၁၀နံၣ် တုၤ ၂၀၁၉နံၣ်](#)”.

ဖဲတၢ်ကဲထီၣ်သး ၉ နံၣ်အတီၢ်ပူၤပုၤမၤပယွဲတၢ်အံၤတတၢ်လိာ်ဝဲလၢအဖိမုၢ်အံၤကကိးအီၤလၢပါဘၣ် မ့ၢ်လၢအဝဲတ
အံၤဒီးလၢပုၤကသ့ၣ်ညါအဝဲသ့ၣ်တၢ်ဘၣ်ထွဲဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ (အဝဲသ့ၣ်ဟဲလၢသဝီအဂၤတဖျၢၣ်). ပၢ်တဂၤအံၤသ့ၣ်
ညါဝဲလၢ ပုၤအိၣ်ခိၣ်ယၢ်မ့ၣ်သ့ၣ်ညါထွဲအဂၢ်န့ၣ်ပုၤကဖိၣ်ဒုးယၢ်အီၤအယီၤ တဲပျံၤဝဲအဖိမုၢ်လၢ အမ့ၢ်တဲဖျါတၢ်ဂၢ်အံၤဆူ
ပုၤဂၤန့ၣ်ကမၤသံအဖိမုၢ်လီၤ. ဖိမုၢ်တဂၤအံၤထီၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်အီၤလၢဟံၣ်ပူၤဒ်သိးအဝဲသ့တရၢလိာ်ဘၣ်ထွဲဘၣ်ဒီး
ပုၤဂၤတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တဘျီ ဖဲအဝဲတဲဖျါထီၣ်တၢ်မၤအသးဒီးအီၤအဂ့ၢ် ဆူပုၤလၢအဟံၣ်ယၢ်တဂၤဝံၤဒီး ပုၤအဝဲန့ၣ်မၤစၢၤအီၤ လၢကယုၢ်
ပူၤဖျဲးကွံာ်အသးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အဟံၣ်သ့ၣ်ညါချးဆိတၢ်ဂၢ်အံၤဒီး ဒိတီၢ်အီၤနးနးကလဲာ်ဒီးတဲအီၤလၢအ မ့ၢ်ကျဲးစး
ယုၢ်ပူၤဖျဲးကဒီးအသးတဘျီန့ၣ်တၢ်ကမၤသံအီၤလီၤ. အဟံၣ်ခူၣ်ဟံၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ပူၤတဆူလၢကရၢလီၤအီၤအဂီၢ်ဒီးလၢက
မၤပျံၤအီၤဒိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်လီၤ.

ဖဲ လါအိကူး ၇ သီ, ၂၀၁၉ နံၣ်န့ၣ် သဝီဖိတဂၤတီၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂၢ်အံၤဆူ **ကညီၣ်ပိာ်မုၢ်ကရၢ (KWO)** အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.
ဖဲ ၂၀၁၉ နံၣ် လါစးပထုဘၣ်န့ၣ် ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အံၤယုၢ်ပူၤအသးဆူကွီၣ်တဲၣ်ကီၢ်ဖဲအဟံၣ်လဲၤဆူသဝီအဂၤတဖျၢၣ်
အခါန့ၣ်လီၤ. ဖဲလါအိးကထီဘၣ် ၂၀၁၉နံၣ်န့ၣ် **ကညီၣ်ပိာ်မုၢ်ကရၢ**ဒီးကညီၣ်ဂၢ်ဝိၣ်းယၢ်ကရၢ လဲၤတီၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂၢ်
အံၤဆူ လီၤကဝီၤ**ကညီၣ်ဒီကလုာ်စၢၤဖိၣ်ကရၢ**ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလါဖုၤတြုၤအါရံၤ ၂၇သီန့ၣ် လၢနူပျၢ်
ယၢ်ကီၢ်ရၣ် စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ဆၢတဲာ်ဝဲလၢ ပုၤမၤပယွဲတၢ်အံၤကဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်သံအီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂၢ်နီၣ်ဂံၢ်သၢ-တၢ်ဖိၣ်ဒုးယၢ် ပုၤလၢအခိၣ်ဆၢမၤသံက့ၤပုၤမၤပယွဲအီၤတဂၤ ဖးယံာ်ဖးထၢ¹⁴

ဖဲ ၂၀၁၈နံၣ် န့ၣ်ပိာ်မုၢ်ဖိ ၁၇ နံၣ်တဂၤ မၤသံကွံာ်အဟံၣ်လၢဖိၣ်ဆူၣ်မၤတရီတပါအီၤ ဖဲတန့ၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်အၣ်
ကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ၂၀၁၆နံၣ်န့ၣ် ပုၤမၤပယွဲတၢ်ဂၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်မံၤယုာ်အီၤဆိကတၢ်တဘျီ ဖဲအသးအိၣ် ၁၅ နံၣ်အခါဒီး
ဖိၣ်ဆူၣ်မံၤယုာ်အီၤခဲဘျီဖဲအသးအိၣ် ၁၆ နံၣ်ဒီး ၁၇နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဂၢ်အံၤဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အီၤဝံၤအလီၢ်ခဲ ပိာ်မုၢ်
ဖိအံၤ အဝဲမုၢ်ဒီးအဝဲခါအမါ စ့ၢ်ကိးတဲဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ပုၤမၤပယွဲတၢ်တဂၤအံၤဖိၣ်ဆူၣ်မံၤယုာ်တ့ၢ်စ့ၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ်လီၤ.
ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဂၤအံၤထီၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးအဟံၣ်မၤဒၢၣ်မၤလိာ်အမိၢ်လၢအနီၢ်ဆံးခါလံၤလံၤန့ၣ်လီၤ.

အဟံၣ်တဲပျံၤတဲဖုးအီၤဘၣ်ဆၣ်ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အံၤတဲပုးအမိၢ်ဘၣ်ယးတၢ်ကဲထီၣ်သးအဂ့ၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အမိၢ်တဲပုၤ
နီတဂၤဘၣ်. “ယပါတဲပျံၤယလၢ-နတဘၣ်တဲပုးပုၤနီတဂၤတဂ့ၤ. နမ့တဲပုးပုၤန့ၣ်ယကလဲၤကိးနၤလၢပုၤပူၤဒီးစၢ
လီၤနကီၢ်ဘိးပျံၤတုၤလၢနသံလီၤ. ယတဲပုးယမိသန့က့ၤယမိဘၣ်ယိာ်လၢပုၤမ့ၣ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ယမဲာ်ကဆုးအယီၤ ယမိ
ဟံၣ်လၢတၢ်ခူၣ်သ့ၣ်လီၤ.”

အဝဲတဲဖျါထီၣ်တၢ်မၤပယွဲတဖၣ်ဒီးတဲဖျါစ့ၢ်ကိးဝဲလၢဘၣ်မနုၢ်အယီၤအမၤသံကွံာ်အဟံၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.
“ယဘၣ်သးပျါအတၢ်ကမၢ်မ့ၢ်လၢအမ့ၢ်ယပာ်အယီၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အဝဲမၤယၢ်ဒ်အံၤအါဘျီလံအယီၤ ယတဘၣ်သးလၢ
တၢ်အံၤကကဲထီၣ်ဒီးအသးဆူညါဘၣ်. ယဘျီယတီၢ်ဂၢ်ဒီးလၢအဝဲဖိၣ်ဆူၣ်ယၢ်ဝံၤယတဒၢထီၣ်ဘၣ်. ယမ့ၢ်ဒၢထီၣ်
န့ၣ်ယကဘၣ်မဲာ်ဆုးဖးဒိၣ်လီၤ.” အဝဲစံးစ့ၢ်ကိးလၢ “ယပါဖိၣ်ဆူၣ်ပဒီပုၤဝဲအါဂၤလီၤ. ယဘၣ်ယိာ်စ့ၢ်ကိးလၢ ယဒု
မုၢ်မ့ၣ်ဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ် ယပါကဖိၣ်ဆူၣ်အီၤဘၣ်ဖုးလီၤ. အခဲအံၤ ယဒုမုၢ်န့ၣ်အနီၢ်ဆံးဒီးလီၤ.”

ပိာ်မုၢ်ဖိအံၤလၢခဲကတၢ် အါၣ်လီၤအတၢ်ကမၢ်လၢ**ကညီၣ်ဒီကလုာ်စၢၤဖိၣ်ကရၢ**ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်အမဲာ်ညါလီၤ. ဖဲ
လါအိးကထီဘၣ် ၂၀၁၈ နံၣ်န့ၣ် အဝဲဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဒုးယၢ်အီၤလၢလီၤကဝီၤတၢ်ဆါဟံၣ်တဖျၢၣ်ဒီး ဘၣ်အိၣ်လၢကညီၣ်ဒီ
ကလုာ်ပၤကီၢ်သုးတၢ်ပၤယၢ်အဖိလၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်တဒုးသ့ၣ်ညါအီၤဘၣ်ယး တၢ်ကဖိၣ်ဒုးယၢ်အီၤ ယံာ်ထဲလဲၣ်န့ၣ်

¹⁴ ကညီၣ်ဂၢ်ဝိၣ်းယၢ်ကရၢ (လါဒိၣ်စဲဘၣ် ၂၀၁၉နံၣ်), “[ဖၣ်အၣ်တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်ဟံၣ်ဖျါ-တၢ်ဖိၣ်ဒုးယၢ်လၢအတဖိးသဲစးဒီးတၢ်
ဟံးထီၣ်န့ၣ်ဂၢ်ဝိၣ်းလၢအတတုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးလၢ တၢ်မၤကမၢ်သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခါလၢအကဲထီၣ်တၢ်မၤသံဖဲတန့ၣ်ဆါကီၢ်ဆၣ်](#)”.

ဘၣ်. တၢ်တဆၢထီၣ်စ့ၢ်ကိးအီၤဆူသဲးစးကီၢ်ဘျီၣ်လၢကယိထံက့ၤ တၢ်မၤသံအဂီၢ်အကျိၤလၢ အဖဲၤကဲထီၣ်ခိဖျိ အပၢ ဖိၣ်ဆူၣ်မၤပယုၤအီၤအဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်. ကီၢ်အမူးအရၢအံၤဘၣ်တၢ်စီၣ်ဆၢက့ၤဆူကညီၣ်ဒီကလုာ်စၢဖိၣ်ကရၢဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရၣ် အကီၢ်ဘျီၣ်ဖဲ လၢယနူအါရံၤ၂၁သီ, ၂၀၂၀ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ လၢဖၤတြူၤအါရံၤ ၁၄သီ, ၂၀၂၀ နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ဘျီၣ်ဆၢတဲာ်ဝဲလၢကပျီၣ်ကွံာ်အီၤလၢတၢ်လိာ်ဘၢလိာ်ကီၢ်ခဲလၢာ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်လၢအဝဲဘၣ်အိၣ်တ့ၢ်လံလၢတၢ်ဖိၣ်ဒုးယၢ်အပူၤအဂီၢ် တၢ်ဟ့ၣ်ကၣ်က့ၤအီၤတအိၣ်နီတမံၤဘၣ်. ခဲအံၤအဝဲ အိၣ်လၢကညီၣ်ဖိၣ်မုၢ်ကရၢတၢ်ကွၢ်ထွဲအပူၤ လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်တဲာ်သကိးအဂီၢ်ဒီး လၢကမၤစၢၤအီၤဒ်သိးအ ကက့ၤအိၣ်ဆိး က့ၤလၢပုၤတတၢ်ပုၤဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်လွံာ်-တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်မၤတရီတပါကိဖိမုၢ်ဖိတဂၤအါဘျီလၢပုၤဒီးဘူးဒီးတၢ်ဒီးအီၤတဂၤ¹⁵

ကိဖိမုၢ်ဖိလၢခဲအံၤအသးအိၣ် ၁၃နံၣ်တဂၤဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်မံလုာ်အီၤအါဘျီခိဖျိအဖါတံၢ်ဖဲဒိၣ်ဖးခိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, တီအူ ကီၢ်ရၣ် စးထီၣ်လၢ၂၀၁၆နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢအိးကထိဘၣ် ၂၀သီ, ၂၀၁၉နံၣ်န့ၣ်အဖါတံၢ်မၤအဟးထီၣ်ကွံာ်ကွံာ် မ့ၢ်လၢ အဟူးအသးအိၣ်ထီၣ် ၃ လၢလံအယိလီၤ. အဝဲတဲာ်ပုၤသရၣ်မုၢ်ကိခိၣ်လၢ အတၢ်အိၣ်သးဒီးသရၣ်မုၢ်အံၤလဲၤတဲာ် လီၢ်ကဝီၤပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလီၤ. ပယိပၤကီၢ်ဖိၣ်ဝဲပုၤမၤပယုၤတၢ်တဂၤအံၤတနံၤယိလီၤ.

ဘၣ်ဆၣ်လီၢ်ကဝီၤကရူၢ်ခိၣ်တဲာ်လၢပုၤမၤပယုၤတၢ်တဂၤအံၤဘၣ်တၢ်ပျီၣ်ကွံာ်အီၤဖဲ လၢအိးကထိဘၣ် ၂၁သီ, ၂၀၁၉ နံၣ် မ့ၢ်လၢပုၤတဖဲပတံထီၣ်တၢ်မူးတၢ်ရၢထီၣ်ဒါအီၤနီတဂၤဘၣ်အယိလီၤ. “လၢခံတဂီၢ်န့ၣ်ပၤကီၢ်ကိးပုၤဒီး သံကွၢ်ဝဲ ဘၣ်ပးပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဲာ်လၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အနီၢ်ကစၢ်ဒေဝဲကဘၣ်ပတံထီၣ်တၢ် ဂ့ၢ်လၢတၢ်လိာ်ဘၢ လိာ်ကီၢ်အဂီၢ်, မ့တမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးပၤကီၢ်ဖိၣ်ဒုးယၢ်ပုၤတဂၤအံၤဒ်အံၤတသ့ဘၣ်. ပုၤလၢအအိၣ်လၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ကပၤ တလဲၤဟ်ဖျါထီၣ်သးနီတဂၤဘၣ်. ဖဲပသ့ၣ်ညါတဘျီယိပတဲာ်ဘၣ်အပါဘၣ်ဆၣ်ဖဲအပါလဲၤတုၤန့ၣ်ဖဲခဲလဲၤ.”

တနံၤယိန့ၣ်သဝီကရူၢ်ခိၣ်ကိးတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဒီးသဝီဖိတဖၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်အၢၣ်လီၤဝဲလၢကနီဟးထီၣ်ပုၤမၤပယုၤတၢ် လၢသဝီပူၤအယိအဝဲန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကယုၢ်ပူၤဖျဲးအသးအဂီၢ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အပါလဲၤတုၤဖဲခဲ အယိ သဝီကရူၢ်ခိၣ်တဆိကမိၣ်န့ၢ်အတၢ်ဘၣ်သးလၢဘၣ်. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အပါသးတမံအယိလဲၤဟ်ဖျါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်အံၤဆူ လီၢ်ကဝီၤကညီၣ်ဒီကလုာ်စၢဖိၣ်ကရၢပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါအအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ လၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀သီ, ၂၀၁၉ နံၣ်န့ၣ် သဝီကရူၢ်ခိၣ်ဟ့ၣ်ကူၣ်အီၤအယိပုၤမၤပယုၤတၢ်လဲၤတူၢ်ဖိၣ်အသးဆူ ကီၢ်ပယိ ပၤကီၢ်အအိၣ်လီၤ. ဖဲ လၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၅သီ, ၂၀၁၉ နံၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆၢက့ၤအီၤဆူဖၣ်အၣ်ကီၢ်ဘျီၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိာ် ကီၢ်တၢ်တဘျီ ကဲထီၣ်သးဖဲဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရၣ်အသးစးကီၢ်ဘျီၣ်ဖဲ ၂၀၁၉ နံၣ်လၢဒိၣ်စ့ဘၣ်ဘၣ်ဆၣ် တၢ်ဆၢတဲာ်တအိၣ် နီတမံၤဘၣ်. တၢ်လိာ်ကီၢ်ကအိၣ်အသီတဘျီဖဲ ၂၀၂၀ နံၣ် နံၣ်ထီၣ်သီန့ၣ်လီၤ.

ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အမိၢ်ဒီးအဘူးအတၢ်တဖၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်ကဲထီၣ်သးဘၣ်ဆၣ်တဖၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဘၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤကဲထီၣ် သးလၢအဟံၣ်ဖိၣ်ဖိအပူၤအယိလီၤ. တၢ်ပျီၣ်ဘၣ်အဖါတံၢ်အယိပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်စ့ၢ်ကိးတဲာ်ဖျါဝဲတဘျီဘၣ်. အခဲအံၤ ပုၤတူၢ်ဘၣ်အိၣ်လၢ ကညီၣ်ဖိၣ်မုၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်ကရူၢ် (KWEG) တၢ်ကွၢ်ထွဲအဖိလၢလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်လၢအဟူး အသးအိၣ်အယိလဲၤက့ၤဝဲတညီလၢဘၣ်. အဝဲလဲၤဆူကီၢ်ဘျီၣ်လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်မူးတၢ်ရၢအဆၢကတီၢ်မ့ၢ်တသ့န့ၣ် ကမၤဘၣ်ဒိက့ၤဝဲ တၢ်ကျဲၤဘၢကျဲၤကီၢ်အစၢလၢခံကတၢ်န့ၣ်သ့ဝဲလီၤ.

¹⁵ ကညီၣ်ဂံၢ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ် (လၢမးဂး ၂၀၂၀နံၣ်), “[တီအူကီၢ်ရၣ်တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်ဟ်ဖျါ-သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယုၤထီၣ်ဒါဖိသ့ၣ် အဘျီတဖၣ်အဘျီ. ၂၀၁၆နံၣ်တုၤလၢအိးကထိဘၣ်၂၀၁၉နံၣ်](#)”.

(ဂ) သွံၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယုၤခိဖျိပုၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်စိတၢ်ကမိၤတဖၣ်

ဖဲ ၂၀၁၉ နံၣ်န့ၣ် ကညီၣ်ဂံၢ်ဝိၣ်းယၢ်ကရူၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါ ၂ ခါလၢအဘၣ်ယးဒီး ပယီၤပဒိၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢသးတဖၣ်တၢ်မၤပယုၤသွံၣ်ထံးမုၢ်ခွါအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ပၤကီၢ်သးလၢအမၤပယုၤပိၣ်မုၢ်ဖိတဂၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်အိၣ်ဒီးဆုၢ်အိၣ်ဆူ ကီၢ်ဘျီၣ်ဖဲပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အဟံၣ်ဖိဖိဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂံၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးမၤဝဲမၤတဲာ်တၢ်ဂံၢ်ခိဖျိတၢ်ကဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးဒီးတၢ်ကတုၤယုၤဖျိယုၤအိၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. တၢ်အံၤဖျါဝဲလၢ တၢ်မူးတၢ်ရၢ်တဖၣ်မ့ၢ်တုၤလၢ ပၤကီၢ်အစုပူၤဒၣ်လဲာ် တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤမၤဘၣ်လိာ်က့ၤကီၢ်မ့ၢ်တဖၣ်လၢတမ့ၢ်ဒဲသဲးအသိးဘၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ဂံၢ်အဂၤတမံၤန့ၣ်ပယီၤသးလၢအဂ့ၢ်ကျဲးစးဖိၣ်ဆူၣ်သဝီဖိတဂၤ အသးခိၣ်ဟ့ၣ်အိၣ်တၢ်ကမၣ်ဝဲဒီး စံးဘၣ်ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢတဘၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂံၢ်အံၤတဂ့ၤလီၤ. တၢ်မၤသးဒဲအံၤဖျါဝဲလၢကီၢ်ပယီၤသးခိၣ်န့ၣ်တဖၣ် သ့ၣ်ညါဝဲစဲယဲၤလၢအကဘၣ်စံၣ်ညါဝဲ တၢ်မၤပယုၤကမ့ၢ်ခိဖျိသွံၣ်ထံးမုၢ်ခွါဂံၢ်ဝိၣ်းအဖိခိၣ် ဘၣ်ဆၣ်တဖၣ်စံၣ်ညါဝဲဖျိဖျါဖျါဘၣ်ဒီး ပုၤမၤပယုၤတၢ်တဖၣ်တၢ်ဟံးမူဟံးဒါတအိၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်.

ကညီၣ်ဂံၢ်ဝိၣ်းယၢ်ကရူၢ်မၤနီၣ်မၤယါစ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်ဂံၢ်ဘၣ်ယးဒီး ဘူးဒးသီခါတဂၤအတၢ်မၤတကြားတဘၣ် လၢအလီၤကံၤဒဲသွံၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယုၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤတတဖိသ့ၣ်တဖၣ်စံးဝဲလၢ သီခါအံၤမၤဝဲပုၤပိၣ်မုၢ်ဖိတဖၣ်ဘံးအိၣ်စ့ၢ်အိၣ်တလီၤလီၤ လၢကျဲၤလၢအတဖိးမံးဒီးပုၤဘူးဒးဖိတၢ်သကဲးပဝးအတၢ်ဘျာၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပုၤအါဂၤတဲဖျါထီၣ်တဘျီဘၣ် မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကတိၤဒုၣ်ဒဲသီခါန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒဲးဘးအယိလီၤ. တၢ်ဂံၢ်ဝဲအံၤဟံၣ်ဖျါဝဲလၢ တၢ်ဂံၢ်ကိအဂၤတမံၤလၢအမ့ၢ် တၢ်ဘျီတၢ်ဘါခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ပူၤဖျဲးဒီးတၢ်ကမၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ်လီၤ.¹⁶

တၢ်ဂံၢ်နီၣ်ဂံၢ်တၢ်-ပယီၤပဒိၣ်ပၤကီၢ်သးဖိၣ်ဆူၣ်မၤတရီၤတပါဖိသၣ်¹⁷

ဖဲလၢအိၣ်ကူး ၃၀သီ, ၂၀၁၉ နံၣ်န့ၣ်ပယီၤပဒိၣ်ပၤကီၢ်သးဖိတဂၤဖိၣ်ဆူၣ်မံၤယုၤဝဲဖိသၣ်ပိၣ်မုၢ် ၁၅ နံၣ်တဂၤဖဲ ဝုၢ်လၢဒိၣ်ပၤကီၢ်ဝဲဒၤဒီး, လၢဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်မုၢ်ဖိအံၤစံးဝဲလၢကလဲၤအိၣ်သကိးအဝါခွါလၢ ပၤကီၢ်ဝဲဒၤဒီးဘၣ်ဆၣ်သဝီဖိလၢလဲၤဆုၢ်အိၣ်တဖၣ်တန့ၣ်န့ၣ်အိၣ်အယိ အဝဲသ့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါပၤကီၢ်လၢဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်လူၤယုၤအဝဲသ့ၣ်အခါ ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ပိၣ်မုၢ်ဖိအံၤဒီးပၤကီၢ်သးတဂၤအံၤ တၢ်ထံၣ်န့ၣ်အိၣ်လၢအအိၣ်ဘ့ၣ်ဆုတတ်လၢဒီးတဖျါအပူၤ ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ကဲထီၣ်တၢ်အသးဒဲလဲၣ်န့ၣ်ပုၤတသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်ဘၣ်.

လၢအခိၣ်ထံးန့ၣ်ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဲဖျါတၢ်ကဲထီၣ်သးအဂ့ၢ်ဆူပုၤနီၣ်တဂၤဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ဂံၢ်အံၤဖျါထီၣ်ဝဲ ဖဲအမ့ၢ်ဂံၢ်တဂၤန့ၣ်ဟူပုၤလၢသဝီပူၤတဖၣ်တဲလိာ်အသးန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပိၣ်မုၢ်ဖိအံၤတဲဖျါထီၣ်တၢ်ဂံၢ်ဆူအမိၢ်အပၢ်လီၤ. အဝဲတဲဘၣ်အမိၢ်လၢအဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်မံၤယုၤအိၣ်အယိ မိၢ်ပၢ်တဖၣ်ပတံထီၣ်တၢ်ဂံၢ်အံၤဆူလၢဒိၣ်ပၤကီၢ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢစံးပထုဘၣ် ၂၀၁၉နံၣ်န့ၣ် လၢဒိၣ်ပၤကီၢ်တဖၣ်ဖိၣ်န့ၣ်ဝဲပုၤမၤပယုၤတၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. လၢတနံၤယိန့ၣ်ပၤကီၢ်တဖၣ်အိၣ်ဖိၣ်ဒီးမိၢ်ပၢ်လၢခံၣ်ယၢ်ပၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကမၤဘၣ်ဘျီးဘၣ်ဒါကွံာ်တၢ်ဂံၢ်အံၤအဂီၢ်အဝဲသ့ၣ်သံကွံာ်ဝဲလၢ မ့ၢ်ပုၤခံၣ်ကသးအိၣ်ဒီးတုၤဒီးဖျိအသးခါ. ဖဲန့ၣ်ခံကပၤလၢာ်တအၢၣ်တူၢ်လိာ်ဝဲလၢကဖျိယုၤအသးဘၣ်. ပုၤမၤပယုၤတၢ်အမိၢ်အပၢ်အဲၣ်ဒီးမၤဘၣ်ဘျီးဘၣ်ဒါတၢ်ဂံၢ်အံၤခိဖျိတၢ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လိးဘၣ်ဆၣ် ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အမိၢ်အပၢ်တခီ ယုထီၣ်ဝဲလၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်မူးတၢ်ရၢ်အံၤလၢကီၢ်ဘျီၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အမိၢ်စံးဝဲ “အဝဲဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်အိၣ်လၢ

¹⁶ PHILLIPS (K.), Time (လၢဒိၣ်စဲဘၣ် ၂၀၂၀နံၣ်), “[A Culture of Clerical Immunity in Myanmar Is Putting Children at Risk of Abuse](#)”.

¹⁷ ကညီၣ်ဂံၢ်ဝိၣ်းယၢ်ကရူၢ် (လၢနီၣ်ဝုဘၣ် ၂၀၁၉နံၣ်), “[ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်ဟံၣ်ဖျါ-ကီၢ်ပယီၤအပၤကီၢ်အတၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်မၤတရီၤတပါဖိသၣ်တဂၤဖဲလၢဒိၣ် ကီၢ်ဆၣ်, လၢအိၣ်ကူး ၂၀၁၉နံၣ်](#)”.

ပှၤလၢအသ့ၣ်ညါလၢအကဘၣ်လူၤပိၣ်ထွဲသဲးစးတၢ်အယီၤန့ၣ် ယဘၣ်သးလၢတၢ်ကဟံးထီၣ်ဂံၢ်ဝီ ဘၣ်ယးတၢ်ဂံၢ်အံၤလီၤ.”

တၢ်ပတံထီၣ်တၢ်မၤကမၣ်ကွီၢ်မ့ၣ်သဲးစးအံၤဆူ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ကွီၢ်ဘျီၣ်လၢလီၢ်ကဝီၤအပူၤ ဒီးဖဲလၢအိးကထိဘၣ် ၁၈ သီ, ၂၀၁၉နံၣ်န့ၣ် ပှၤမၤပယွဲတၢ်အၢၣ်လီၤဝဲလၢအဖိၣ်ဆူၣ်မၤတရီၢ်တပါဘၣ်ပှၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ပိၣ်မ့ၣ်ဖိအံၤ ဘၣ်ဆၣ်တၢ်မၤယံၣ်မၤနီၢ်ဒီး တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဆၢတဲာ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ဝံၤ တၢ်တဖုးသ့ၣ်ညါအါထီၣ် ပှၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အမိၢ်အပၢ်ဘၣ်ယးတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်မူးတၢ်ရၢ်အံၤအဂ့ၢ်ဘၣ်. တၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ဟံၣ်ဖျါဆံၣ်ဆံၣ်လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်မူးတၢ်ရၢ်အပူၤဒ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်တၢ်တနၢ်န့ၣ်ကီၢ်ပယီၤတၢ်တီၢ်တၢ်တြၢ်သန့န့ၣ်လီၤ. ပှၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အဟံၣ်ဖိယီၤဖိသုးကျဲၤလၢ ကပတံထီၣ်တၢ်ဂံၢ်အံၤဆူကညီၣ်ဒီးကလုာ်စၢဖိၣ်ကရၢအအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲပှၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂံၢ်အံၤဆူကညီၣ်ဂံၢ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်အဆၢကတီၢ်ပှၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တလဲၤထီၣ်လၢကွီၢ်ဘၣ်မ့ၢ်လၢအမဲာ်ဆုးလၢတၢ်ကထီၣ်သးအယီၤလီၤ. အမိအပါအဲၣ်ဒီးယုပှၤကတီၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်တၢ်တဂၤလၢအဖိမ့ၣ်အဂီၢ် မ့ၢ်လၢပိၣ်မ့ၣ်ဖိအံၤအသးဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်အိၣ်ထီၣ်လၢအကမၤသံလီၤအသးမ့ၢ်လၢအခီဖျါဘၣ်တၢ်ဒ်အံၤအယီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂံၢ်နီၣ်ဂံၢ်ခဲ-ပယီၤသုးတဂၤဂုၢ်ကျဲးစးဖိၣ်ဆူၣ်မၤတရီၢ်တပါဘၣ်¹⁸

ဖဲ လါယူၤ ၇သီ, ၂၀၁၉နံၣ်န့ၣ် ပယီၤသုးတဖုၣ်လၢအအိၣ်ကနုတစီၢ်တလီၢ်ဖဲသီခါဖျၢအပူၤ အကျါသုးဖိတဂၤဂုၢ်ဖိၣ်ဆူၣ် မၤတရီၢ်တပါဝဲ ပိၣ်မ့ၣ်လၢလီၢ်ကဝီၤပူၤတဂၤ ဖဲကိးတရံးကီၢ်ဆၣ်, နူပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဂုၢ်ဒီးသဒးအသးခီဖျါ ကျဲးစးတြီဆၢဝဲပယီၤသုးဖိအံၤဒီးကိးပသုဝဲတုၤ ပှၤဂၤဟဲဒီးနီၣ်ယုာ်ကွံာ်သုးဖိလၢ အမၤပယွဲအီၤန့ၣ်လီၤ. ပှၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်စံးဝဲ “ယဘၣ်ဂုၢ်မၤပူၤဖျဲးယသးတစၢ်မံးနံးဘၣ်. ယကိးပသုဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်လၢ အဝဲကးတံာ်ယၢ်ယကိာ်ပူၤဒီးအစုအယီၤပှၤတနၢ်ဟူဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်လၢတၢ်ဘျီၣ်ဂၤတီၢ်ဂၤအပူၤ ပှၤလၢအထၢတီၢ်ရၣ်သ့ၣ်တဂၤဟဲက့ၤအယီၤ ယကိးပသုဒီးဂုၢ်မၤပူၤဖျဲးယသးတဘျီၣ်ကဒီးလီၤ. ဖဲပယီၤသုးတဂၤအံၤနီၣ်ဟူပှၤဟဲက့ၤန့ၣ် ယုာ်ကွံာ်ဝဲလီၤ. အဝဲဖိၣ်ဆူၣ်ယၢ်တချးဘၣ်.”

ပှၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်, လီၢ်ကဝီၤပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဒီး ကညီၣ်ပိၣ်မ့ၣ်ကရၢခၢၣ်စးတဂၤလဲၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂံၢ်အံၤဆူ ပယီၤသုးခိၣ်လၢအအိၣ်ဖဲသီခါဖျၢအပူၤန့ၣ် ဖဲလါယူၤ ၈သီ, ၂၀၁၉နံၣ်န့ၣ်လီၤ. သုးဖိတဖၣ်ဘၣ်ဆၢထၢၣ်ရဲၣ်လီၤလၢအသးလၢအကျါဒီးပိၣ်မ့ၣ်အံၤဒုးနဲၣ်ဝဲပှၤလၢအဂုၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်မၤတရီၢ်တပါအီၤတဂၤလီၤ. သုးခိၣ်တဂၤတီၢ်ဝဲပှၤမၤပယွဲတၢ်တဂၤအါထံၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံသုးခိၣ်စံးဘၣ်ပှၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢသုတဖုးသ့ၣ်ညါတၢ်ဂံၢ်အံၤဆူပှၤနီၣ်တဂၤတဂ့ၤလီၤ.

မ့ၢ်လၢသုးတဖုၣ်အံၤအိၣ်ပတုာ်ဘူးဒီးအဟံၣ်အယီၤ ပှၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အံၤမဲလၢအဟံၣ်ထဲတဂၤတဘျီၣ်လၢဘၣ်. အဝဲဘၣ်ယိၣ်ကီၢ်ဂီၤဝဲလၢ တၢ်ကကဲထီၣ်အသးဒီးအီၤတမံၤမံၤ ဖဲတၢ်ဂံၢ်အံၤမ့ၢ်ရၤလီၤအသးလၢတၢ်ကစီၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကထီၣ်သးအံၤမၤပျံၤမၤဖုးစ့ၢ်ကိး ပိၣ်မ့ၣ်အဂၤလၢသဝီပူၤတဖၣ်မ့ၢ်လၢပယီၤသုးတဖုၣ်အိၣ်ဒီးလၢသဝီပူၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အံၤအယီၤအဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးလၢသုးတဖုၣ်အံၤကဟးထီၣ်ကွံာ်လၢသီခါဖျၢဒီးက့ၤက့ၤဆူအအိၣ်တၢ်လီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂံၢ်နီၣ်ဂံၢ်သၢ-ဘူးဒးသီခါတဂၤအတၢ်မၤတကြးတဘၣ် လၢအလီၤကံၢ်ဒ်သ့ၣ်ထံးမုၣ်ခွါတၢ်မၤပယွဲ¹⁹

ဖဲ လါဒိၣ်စဲဘၣ် ၂၀၁၉ နံၣ်ပူၤ ကညီၣ်ဂံၢ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဂံၢ်တၢ်ကျိၤလၢ လီၢ်ကဝီၤဘူးဒးသီခါတဂၤ အတၢ်မၤတကြးတဘၣ်လၢတၢ်တယၢ်အီၤလၢအမ့ၢ်တၢ်မၤပယွဲသ့ၣ်ထံးမုၣ်ခွါဖဲ ဂီၤလုၤကရူၢ်, တန့ဆါကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်

¹⁸ ကညီၣ်ဂံၢ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ် (လါစဲးပထုဘၣ် ၂၀၁၉နံၣ်), “[နူပျၢ်ယၢ်တၢ်ကထီၣ်သးတၢ်ဟံၣ်ဖျါ- ပယီၤသုးဖိတဂၤဂုၢ်ကျဲးစးဖိၣ်ဆူၣ်မၤတရီၢ်တပါဘၣ်ဖဲကိးတရံးကီၢ်ဆၣ်. လါယူၤ ၂၀၁၉နံၣ်](#)”.

¹⁹ တၢ်ဂံၢ်တၢ်ကျိၤအံၤဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢ လံာ်တၢ်ကစီၣ်လၢတၢ်တရၤလီၤဒီးအီၤဘၣ်တဘျီၣ်အပူၤ လၢတၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤ ဖဲ လါဒိၣ်စဲဘၣ် ၂၀၁၉နံၣ်.

ရှၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. သီခါတၢ်အံၤစံးဝဲလၢအကွၢ်လုၢ်ဖိပုၤပိၣ်မုၢ်လိၣ်ဘိ (၁၀)ဂၤဒီးမၤစၢၤဝဲလၢအတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့
ဒီးပူၤန့ၣ်ဝဲ ဖဲထူဒီးပသံးထူသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အတၢ်အံၤပိၣ်မုၢ်ဖိတဖၣ်အံၤကဟ်တၢ်အံၤတီၢ်ဘၣ်. လၢအပူၤ
ကွံာ်ခံန့ၣ်ပိၣ်မုၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အကျါတၢ်ကတိၤအါတၢ်ဒီးသီခါ မ့ၢ်လၢအဟ်တၢ်အံၤတီၢ်အယိၤလီၤ. အဝဲဟ့ၣ်က့ၤ
ဖဲထူ ဒီးပသံးထူ သ့ၣ်တဖၣ်ဆူသီခါအံၤအအိၣ်ဝံၤဒီးလဲၤထီၣ်ကွံာ်ဝဲဆူဝုၢ်ဘိကိး (ကီၢ်ကွီၣ်တဲၣ်) န့ၣ်လီၤ.

သီခါအံၤဖဲတၢ်တမုၢ်အီၤအခါ (အိၣ်ဒီးတၢ်ဆါထီၣ်ရီၤ) မၤဝဲပိၣ်မုၢ်ဖိတၢ်ကလၢလၢအကစီၣ်န့ၣ်အိၣ်ကံၣ်န့ၣ်လၢအလီၢ်မံ
ခိၣ်လီၤ. တဘျီဘျီမၤဝဲလၢမ့ၢ်န့ၣ်ယိၣ်အယိၣ်ပိၣ်မုၢ်ဖိလၢဟဲခါအီၤတၢ်ကတိၤဘၣ်မံတ့ၢ်လၢဟ့ၣ်ပူၤလီၤ. ပိၣ်မုၢ်ဖိခံၣ်ဘၣ်စံး
ဝဲသီခါတၢ်အံၤလၢကျဲၣ်အံၤဖဲ ၂၀၁၈ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပိၣ်မုၢ်ဖိလၢအဂၤတဖၣ်တခီစံၣ်အီၤအညီၣ်န့ၣ်အသိးလီၤ.

ပုၤလၢတၢ်ပူၤတဖၣ်စံးဝဲလၢပုၤပိၣ်မုၢ်တနီၤနီၤလၢသဝီပူၤပျံၤဝဲသီခါအံၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သဝီဖိတဖၣ်တူၢ်ဘၣ်တမုၢ်လၢ
ကတဲၤဖျါတၢ်ဂ့ၢ်အံၤဆူကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်အအိၣ်ဘၣ်. သဝီဖိတၢ်ကစံးဝဲ “ပတဲတၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအံၤတဘျီဘၣ်, ဘၣ်မန့ၣ်
ယိၣ်လဲၣ်န့ၣ်တၢ်မ့ၢ်ကတိၤသးတမံၤမံၤန့ၣ်ကမ့ၢ်ပတၢ်ကမ့ၢ်လီၤ.” တၢ်န့ၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကတိၤဒုၣ်ဒ့ၣ်သီခါန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒီးဘး
န့ၣ် အိၣ်ဒီးဝဲအါမးလၢပုၤတၢ်အပူၤလီၤ. တၢ်အံၤမၤတံာ်တဝဲပုၤသဝီဖိတဖၣ် လၢကဟ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢပၣ်ယုၣ်ဒီး
ဘူးဒီးသီခါတဖၣ်လီၤ.

ဖဲကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်ပုၤမၤတၢ်ဖိ ဟးထီၣ်လၢသဝီပူၤဝံၤန့ၣ်သီခါအံၤ မၤပုၤပိၣ်မုၢ်အံၤတဖၣ်သံကွၢ်သံဒီးသဝီဖိတဖၣ်
လီၤ.အဝဲသ့ၣ်ယုၣ်ညါဝဲလၢမတၢ်ဟဲတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒီးမတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ယးသီခါအဂ့ၢ်
အံၤ လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတိၤလၢခံ

ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအါထီၣ်လၢ ပုၤတူၢ်ဘၣ်သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤပယုၣ်တဖၣ်အအိၣ် ဒီးပုၤ
သ့ၣ်တဖၣ်အံၤသးအိၣ်ဟ်ဖျါထီၣ်အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ဒီးအိၣ်ဒီးဝဲလၢပုၤကဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်ဂ့ၢ်ဝိ လၢတၢ်မၤပယုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်ကဟ်ဖျါထီၣ်အတၢ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်လဲၤခိဖျိအဂီၢ် အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်တြီၤမၤတံာ်တဝဲ
အါမံၤဒ်အမ့ၢ် ပုၤတၢ်တၢ်ကွၢ်တလီၤ, တၢ်မၤပျံၤမၤဖုးလၢပုၤမၤပယုၣ်တၢ် ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါနီၣ်ပၢၢ်သဲးအဂ့ၢ်စ့ၤဝဲသ့ၣ်
တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိၣ်ကိၣ်ဒိၣ်မးလၢ တၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါဆူပုၤတၢ်ပူၤဘၣ်ယး သ့ၣ်ထံးမုၢ်ခွါတၢ်မၤ
ပယုၣ်ထီၣ်ဒါပိၣ်မုၢ် အဂ့ၢ်ဒီးပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အခွဲးအယၢ်အဂ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ် ဒီးလၢတၢ်ကဒိသဒါပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ် လၢအဟ်ဖျါ
ထီၣ်အကလုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဘၣ်ခါထီၣ်ခိၣ်ခါတဖၣ်လၢတၢ်ကမၤလီၤမၤကွံာ်လုၢ်လၢအမ့ၢ် တၢ်ဟ်
ဒုၣ်ဟ်ကမၤပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်အကျါ ပုၤဆုၤထီၣ်ဆူကွီၢ်ဘျီၣ်ပူၤအိၣ်ဒ်ထဲ (၅) ခါဧီၤလီၤ. တၢ်
ဂ့ၢ် (၃) ခါန့ၣ် ဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၣ်အီၤအဖၢမ့ၢ်ဒီး (၁)ခါန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ်ပတုၣ်ကွံာ်အီၤ မ့ၢ်လၢစံၣ်ညီၣ်ကွီၢ် မၤတၢ်ဆၢတံာ်
တန့ၢ်ဘၣ်အယိၤလီၤ. ခဲကနံၣ်အံၤ ပုၤမၤပယုၣ်တၢ်လၢအဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်အီၤဒ်သဲးတၢ်ဘျါအသိးန့ၣ် အိၣ်ဝဲထဲတၢ်ဒီး
လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အဂုၤအဂၤ (၄) ခါဘၣ်တၢ်ဆုၤထီၣ်အီၤဆူဒုၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ ဒီးပယိၤသုးခိၣ်တဖၣ်အအိၣ်လီၤ.
တၢ်ဂ့ၢ် (၃)ခါန့ၣ် ဘၣ်တၢ်မၤဝဲမၤတံာ်ကွံာ်ဒ်လုၢ်လၢအသိး (တမ့ၢ်ဒ်သဲးစးအသိး) ဒီးအိၣ်တ့ၢ် (၁)ခါန့ၣ် တၢ်ဟံးထီၣ်
ဂ့ၢ်ဝိတအိၣ်နီတမံၤဘၣ်. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ် မ့ၢ်လၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တဒီးန့ၣ်ဘၣ်
တၢ်တီၢ်တြီၤအယိၤလီၤ. တၢ်ကဘၣ်ဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝိအဆိအချ့ၣ်သိးပုၤမၤပယုၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဟံးမူ ဟံးဒါကအိၣ်
အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်လၢကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်မၤနီၣ်မၤယါအကျါပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢကီၢ်ပယိၤပ
ဒိၣ်ဒီးကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်အအိၣ်ဘၣ်. လၢတၢ်ဂ့ၢ် (၃)ခါန့ၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်ဟံးထီၣ်မူဒါလၢတၢ်

ကွၢ်ထွဲမၤစၢၤလီၤဆိဆူပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အလီၢ်အိၣ်ဝဲလၢ ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်ကြၢၤပံးထီၣ်မူ ဒါ လၢကရဲၣ်ကျဲၤန့ၢ်ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢ ကျိၣ်စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ, နီၢ်သးတၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဒီး တၢ်မၤစၢၤအဂ့ၢ်အဂၤ လၢ ကလဲၤခိဖျိနီၢ်ခိဒီးနီၢ်သးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်ကန့ၢ်အဂီၢ် ဒီးကအိၣ်ဆိးဘၣ်က့ၤလၢပုၤတၢ်အပူၤဘၣ်လီၢ် ဘၣ်စးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကရၢၢ် (KHRG) အဂ့ၢ်ဖုၣ်ကိၢ်
ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကရၢၢ် (KHRG) အံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဝဲ ၁၉၉၂ နံၣ် ဒီးမ့ၢ်ဝဲလီၢ်ကဝီၤကရၢၤသဘူတဖု လၢအၢၣ်လီၤမၤတၢ်လၢကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်အတၢ်အိၣ်သး လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ် လီၤ. KHRG သိၣ်လိဝဲ လီၢ်ကဝီၤဒုးသဝီဖိတဖၣ် လၢကမၤနီၣ်မၤပၤတၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် အဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ. KHRG ဘိးဘၣ်ရၢၤလီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အံၤ ဒ်သိးကဟ် ဖျါထီၣ်လီၢ်ကဝီၤပူၤ ကမျၢၢ်တဖၣ် အကလုာ်, အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်, အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘီ ဒီး အတၢ်ထံၣ်တၢ်ဟ်သးသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. နယုထံၣ်သ့ၣ်ညါ ပတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဝဲ www.khrg.org အပူၤသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.